

Dnr 2015-19-3.5.1

Yttrande
31 mars 2015

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

En jämnare och mer aktuell utveckling av inkomstpensionerna Ds 2015:6

S2015/712/SF

SAMMANFATTNING

- Konjunkturinstitutet (KI) stödjer utredningens förslag att under en balanseringsperiod tillämpa det som utredningen benämner ett dämpat balanstal vid beräkningen av inkomstpensionernas utveckling.
- KI stödjer också förslaget om ett nytt sätt att beräkna inkomstindex.
- I den förenklade beräkningen av inkomstindex är prognosinslaget fortsatt betydande. För att förbättra prognosunderlaget föreslår Konjunkturinstitutet att genomsnittsinkomsten beräknas senare under år $t-1$. Ett utökat statistikunderlag över både sysselsättning och inkomstutveckling ger förutsättningar för en bättre prognos och därmed stabilare utveckling av inkomstpensionerna. Nackdelen med en senare beräkning blir att det nya inkomstindexet inte finns med i Budgetpropositionen för år t .

JÄMNARE UTFALL AV PENSIONERNA

Konjunkturinstitutet stödjer förslaget om en dämpningsregel i balanstalet som medför en jämnare utveckling av inkomstpensionerna under balanseringsperioderna.

Efter 2010, då balanseringen i pensionssystemet aktiverades, har inkomstpensionerna varit volatila. Inkomstpensioner som inte varierar kraftigt är bättre för både pensionärer och samhällsekonomin.

Åren 2010 och 2011 minskade pensionerna med ca 7 procent sammantaget. Minskande pensioner leder till att hushållens konsumtion stramas åt. Om detta sammanfaller med en lågkonjunktur är detta en destabilisator för svensk ekonomi. Det talar för att en jämnare utveckling av pensionerna är att föredra. En annan nackdel med det nuvarande systemet, med mer volatila pensioner, är att utbetalningarna tidvis kan öka oväntat mycket. Om marginalen till utgiftstaket är liten kan detta leda till att andra statliga utgif-

ter hålls tillbaka eftersom utbetalningarna av inkomstpensionerna ingår i de takbegränsade utgifterna.

EN FÖRENKLAD OCH MER AKTUELL BERÄKNING AV INKOMSTINDEX

KI delar utredningens uppfattning om att det finns ett behov av en översyn av nuvarande beräkning av inkomstindex. Beräkningen är svår att genomskåda. Dessutom blir inkomstpensionernas anpassning till aktuell genomsnittsinkomst fördröjd. Ett förenklat och mer aktuellt inkomstindex är önskvärt dels för att öka transparensen i beräkningen, dels för att få en utveckling av pensionerna som bättre följer löneutvecklingen. I den förenklade beräkningen av inkomstindex blir prognosinslaget fortsatt stort. Prognosfelen tar över tid ut varandra, men nyblivna pensionärer kan påverkas varaktigt. Av utredningen framgår inte hur nyblivna pensionärer påverkas av prognosfelen.

Övriga synpunkter på utredningen.

- Konjunkturinstitutet anser vidare att Ds förslag på sidan 41 bör skrivas om **Utredningens förslag:** ”Inkomstindex för år t ska mäta förändringen i genomsnittsinkomst mellan åren t-2 och t-1. Värdet på genomsnittsinkomsten år t-1 ska utgöras av en prognos gjord år t-1. Värdet för år t-2 ska utgöras av en prognos gjord år t-2.”

Denna formulering bör skärpas avseende prognosernas egenskaper. Det kan inte vara vilken prognos som helst som kan avvika allt mer från utfall. Det måste gå att utvärdera och kritisera prognoserna. Formuleringen kan ändras till:

KIs förslag: ”Inkomstindex för år t ska mäta förändringen i genomsnittsinkomst mellan åren t-2 och t-1. Värdet på genomsnittsinkomsten år t-1 ska utgöras av en väntevärdesriktig prognos gjord år t-1. Värdet för år t-2 ska utgöras av den prognos som gjordes år t-2.” Detta styr upp prognosernas egenskaper för år t-1 och förtydligar att man inte ska revidera tidigare prognoser. Med föreslagets formulering kan man stoppa in vilken som helst prognos för år t-2 bara den gjordes år t-2.

Dessutom är första meningen i ovanstående stycke otydlig. Förändringen i inkomstindex mäter förutom förändringen i genomsnittsinkomst även prognosfel under jämförelseåren. Detta bör klargöras.

- Vidare bör meningen om inkomstindex i bilaga, sid 86 förtydligas. Meningen ”Vid varje tidpunkt görs en så bra prognos av inkomstutvecklingen som möjligt” kan bli tydligare. Innebörden av stycket är att det är så bra prognos på nivån på inkomstindex som möjligt som ska göras. Ändra meningen till: ”Vid varje tidpunkt görs en så bra prognos av inkomstindex som möjligt”
- Generellt väldigt svårt att läsa formlerna i författningstexten. Efter idogt leitande hittades förklaringar på sid 93-101 i RFV Analyserar 2000:1 ”Automatisk balansering av ålderspensionssystemet – redovisning av regeringens beräkningssupdrag”. En referens till denna rapport, eller annan mer aktuell beskrivning, skulle underlätta läsningen.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Mats Dillén. Föredragande har varit Ulla Robling. I den slutliga handläggningen har Jesper Hansson och Erik Höglin deltagit.

Mats Dillén

Ulla Robling